HE 71/2025: Sinivilkkusabotaasi ja ensihoitajien rikosoikeudellinen suoja

Julia Höyhtyä, erityisasiantuntija

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Ehdotettujen säännösten sisältö

Nykyinen lainsäädäntö:

- RL 16 luku ja rikoslain yleiset säännökset.
- Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen edellyttää, että vastustaminen kohdistuu virkamieheen tai häneen rinnastettavaan henkilöön, ja että vastustaminen kohdistuu **julkisen vallan käyttämistä sisältävään virkatoimeen**.

Poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttaminen (vankeutta enintään neljäksi vuodeksi):

- Olennainen estäminen tai vaikeuttaminen (kriteeri).
- Väkivalta, sillä uhkaaminen, anastaminen, merkittävä vahingoittaminen ja käytön estäminen.
- Suojelun kohteena poliisi- ja hälytystoiminta
    - Erityisesti: oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.

Poliisi- tai hälytystoiminnan haittaaminen (sakkoa tai vankeutta enintään kuudeksi kuukaudeksi):

- Poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista koskevan rikoksen lievä tekomuoto.
- Lieventävät asianhaarat.
- Muu oikeudeton estäminen tai olennainen vaikeuttaminen.

Suhde perustuslakiin 1/2

Keskeiset perusoikeudet

Yhdenvertaisuus (6 §), oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen (7 §), yksityiselämä ja kotirauha (10 §), sananvapaus ja kokoontumisvapaus (12–13 §), omaisuudensuoja (15 §), työvoiman suojelu (18 §).

Sananvapaus ja kokoontumisvapaus

- Aihetta on käsitelty säännöskohtaisissa perusteluissa ja säätämisjärjestystä koskevassa luvussa.
- Esityksen mukaan säännökset eivät lisäisi viranomaisten toimivaltuuksia.
- Ehdotetuilla säännöksillä ei ole esityksen mukaan tarkoitus puuttua asiallisesti rauhanomaiseen ja väkivallattomaan kansalaisaktivismiin (kuten mielenosoituksiin) ja näin ollen rajoittaa perustuslain 12 ja 13 §:n mukaista sananvapautta ja kokoontumisvapautta, johon mielenosoitusoikeus kuuluu.
- Ehdotetun 3 b §:n 2 momentin soveltamisen edellytyksenä: teon oikeudettomuus ja se, että teko estää tai olennaisesti vaikeuttaa poliisi- tai hälytystoimintaa.

Suhde perustuslakiin 2/2

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Esityksen mukaiset lakiehdotukset on pyritty laatimaan siten, että rangaistavuuden ala käy rikosten tunnusmerkistöistä ilmi riittävällä varmuudella.

Kriminalisoinnin tarve

Kriminalisoinnin taustalla on useampien oikeusjärjestyksen suojaamien oikeushyvien suojaaminen.

Poliisi- tai hälytystoiminnan vaikeuttamista ja haittaamista koskevien säännösten merkitys ei esityksen mukaan ole symbolinen.

- Ehdotetut säännökset ovat perustellut perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävien päämäärien saavuttamisen sekä muun muassa lainsäädännön selkeyttämisen näkökulmasta.
- Ehdotetuilla säännöksillä on jo olemassa oleviin rikoslain säännöksiin nähden itsenäinen soveltamisalansa.

Rangaistusseuraamukset

Säännösten enimmäisrangaistukset vastaisivat vastustamisrikosten enimmäisrangaistuksia.

- Omaisuuteen kohdistuvat teot: 3 a §:n rangaistusasteikko olisi jossain määrin laajempi kuin virkamiehen väkivaltaisessa vastustamisessa.